

64

Els fons dels presidents ingressats a l'Arxiu Nacional de Catalunya. De la Generalitat restablerta fins a l'actualitat.

Ariadna Selva Solé,
Arxivera de l'Arxiu Nacional de Catalunya

Introducció

El 28 de novembre de 1980 el Govern restituït de la Generalitat de Catalunya creà l'Arxiu Nacional de Catalunya (ANC) (Decret 314/1980)¹ amb la missió d'aplegar, conservar, fer accessible, difondre i protegir el patrimoni documental català.enguany celebrem els 40 anys d'aquesta efemèride i des de l'inici l'Arxiu Nacional de Catalunya ha treballat en la recuperació dels fons documentals dels presidents de la Generalitat republicana i en la normalització de l'ingrés dels fons dels presidents de la Generalitat restablerta.

La Llei 10/2001,² d'arxius i documents de Catalunya, en l'article 6 estableix la relació de quins són els productors de documents públics i, en primer lloc, hi figura la documentació produïda o rebuda en l'exercici de llurs funcions pel president, el Govern i l'Administració de la Generalitat. El mateix article insisteix que es consideren inclosos en aquesta relació «els documents produïts o rebuts per les persones físiques que ocupen càrrecs polítics en institucions públiques, sempre que aquests documents tinguin relació amb les funcions administratives o polítiques pròpies del càrrec». D'altra banda, l'article 7 recull les responsabilitats d'aquests titulars de documents públics, entre d'altres, disposar d'un únic sistema de gestió documental que garanteixi el tractament correcte dels documents en totes les fases i que permeti complir les obligacions de transparència, alhora que garantir l'autenticitat i la integritat dels continguts i també la conservació i la transferència, un cop acabada la fase activa, a l'arxiu històric pertinent.

Des del mandat de la primera llei d'arxius catalana de 1985,³ ratificat i reforçat per la Llei d'arxius 10/2001, i sobre la base de les responsabilitats que se'n deriven, l'Arxiu Nacional va començar a fer els passos necessaris per, d'una banda, recuperar la documentació dels presidents Macià, Companys, Irla i Tarradellas, i de l'altra, treballar per l'establiment d'acords amb les oficines dels presidents i el Departament de la Presidència per a l'ingrés dels fons públics dels presidents de la Generalitat un cop finalitzats els mandats respectius.

Fruit de les vicissituds derivades de la Guerra Civil i de la supressió de la Generalitat el 1939, la documentació pública i privada generada pels presidents es fragmentà i conegué destinacions ben diverses: va acompanyar els polítics a l'exili, conservada clandestinament, requisada per organismes al servei de la repressió franquista on es va integrar als arxius d'oficina dels organismes del nou règim, etc. La documentació dels presidents Macià i Companys custodiada a l'Arxiu Històric de la Diputació va ser retornada l'any 1991, arran del conveni signat el 26 de novembre de 1990 entre el president de la Generalitat de Catalunya, Jordi Pujol, el president de la Diputació del Barcelona, Manuel Royes, i Maria Macià Lamarca, filla del president Macià. La documentació traslladada a Salamanca fou restituïda pel Ministeri de Cultura a la Generalitat el 31 de gener de 2006, en compliment de la Llei de restitució 21/2005,⁴ i va ingressar a l'ANC el mateix dia.

També a partir dels convenis signats l'any 2017 i 2018 entre el Monestir de Poblet, el Departament de Cultura i l'Oficina de Suport a la Iniciativa Cultural per difondre els fons arxivístics conservats a l'arxiu del monestir i fer-los més accessibles als investigadors i estudiosos, s'està duent a terme un treball conjunt entre l'Arxiu Montserrat Tarradellas i Macià (AMTM) i l'Arxiu Nacional de Catalunya amb l'objectiu de millorar les condicions de conservació i descripció dels fons que aplega, entre els quals hi ha una part del fons del president Irla, els fons del president Tarradellas a l'exili (1954-1977) i de la Generalitat restaurada (1977-1980). Les actuacions que s'han fet fins a l'actualitat han consistit en l'assessorament i suport tècnic al personal de l'AMTM per a la unificació dels instruments de descripció existents, la creació del registre de fons i d'ingressos i la revisió i normalització de la descripció segons les pautes de la Norma de Descripció Arxivística de

Catalunya (NODAC), a nivell de fons, sèrie i unitat documental. S'ha finalitzat el tractament dels documents textuais del fons Conseller Josep Tarradellas i Joan (1936-1939), que ha consistit en la instal·lació de la documentació original en caps de conservació permanent, la revisió i ampliació de la descripció de les unitats documentals simples i compostes, segons la normativa arxivística actual, i el control de qualitat de les imatges digitalitzades que el formen. Les dades s'han migrat al programari d'arxius de l'AMTM i s'han associat les imatges a la descripció. Durant el 2020 s'ha iniciat el tractament del fons del President Josep Tarradellas i Joan seguint, també, les pautes de tractament elaborades per l'equip tècnic de l'ANC.

El fons del President Pujol: el primer ingrés regularitzat de la documentació presidencial

L'any 2003, després que el president Pujol anunciés que no tenia intenció de seguir-se presentat a les eleccions a la presidència de la Generalitat, es van iniciar les converses per establir un protocol d'ingrés de la documentació pública del president. Des de la direcció de l'ANC es van començar els contactes amb el Gabinet de la Presidència i amb la direcció del Servei d'Arxiu del Departament de Presidència. A manca d'una normativa pròpia sobre la documentació generada pel Gabinet de la Presidència i atesa la naturalesa unipersonal del titular, es treballà a tres bandes per establir un protocol que permetés garantir la integritat i la conservació del fons. Les propostes que va fer l'ANC s'inspiraven en els protocols que per als arxius dels membres de l'Executiu aplicaven els Arxius Nacionals del Canadà a la dècada dels anys noranta del segle passat.

66

El resultat va ser, d'una banda, la signatura, el 7 de juliol de 2003, del *Protocol de lliurament de la documentació constitutiva de l'Arxiu de Gestió del Gabinet de la Presidència* entre el president Jordi Pujol i el director de l'ANC, el Sr. Josep M. Sans Travé. S'acordà transferir a l'Arxiu Nacional el fons institucional del president Pujol, format pels documents produïts o rebuts en l'exercici de les funcions administratives i polítiques com a president de la Generalitat de Catalunya. Alhora, la documentació es transferia classificada i descrita segons les normes del Sistema general de gestió de la documentació administrativa de la Generalitat de Catalunya. El protocol també establí que l'ANC pot fer el tractament arxivístic necessari per tal d'adequar-lo a les característiques pròpies d'arxiu històric, i que la consulta o la reproducció de documents s'ha de portar a terme seguint les directrius marcades en la Resolució del secretari general de la Presidència d'1 de juliol de 2003.

D'altra banda, s'aprovà la Resolució d'1 de juliol de 2003, signada pel secretari general de la Presidència, per la qual es va establir el Sistema de gestió dels documents administratius i arxius del Departament de la Presidència. Basada en la Llei 10/2001 i el Decret 76/1996,⁵ especifica que «pel seu caràcter sensible i el seu valor històric la documentació del Gabinet de la Presidència, un cop finalitzada cada legislatura, l'Arxiu Central la transferirà a l'Arxiu Nacional de Catalunya» (apartat 2.3, punt 2.3.2).

Per tant, acomplint el protocol signat, la documentació ingressà a l'Arxiu Nacional entre els dies 18 i 19 novembre de 2003, així que es va donar per acabada la legislatura i, per raons de seguretat, abans d'esdevenir documentació històrica i a fi de garantir-ne la preservació. Es constituí el Fons 670 *President Jordi Pujol (documentació institucional)*, que s'instal·là en un dipòsit específicament assignat, diferenciat dels altres fons i amb accés restringit al personal específicament autoritzat.

Prèviament a l'ingrés del fons a l'ANC fou necessari adequar el sistema d'informació i classificació que s'utilitzava a l'Oficina del President a les directrius del sistema de classificació i descripció corporatiu. Cal destacar en aquest punt la gran feina que des de feia temps havien iniciat des de l'Oficina del President i l'Arxiu Central de la Presidència destriant en dos blocs la documentació pública i la documentació personal, identificant les sèries documentals i classificant els documents per adaptar-los al quadre de classificació corporatiu.

A conseqüència de la pròpia naturalesa del càrrec i del nivell de responsabilitat política que se'n deriva, la documentació dels càrrecs polítics presenta unes especificitats singulars i l'arxiu de gestió té unes característiques atípiques:⁶

- > Dificultat per destriar la documentació inherent a l'exercici del càrrec de la que és de tipus personal.
- > Absència d'expedients reglats.
- > Abundància d'expedients no reglats o dossiers.
- > Tendència a la proliferació de còpies.
- > Abús de la classificació com a correspondència general, ja que no se sap o no s'ha esbrinat per a què serveix aquell document.

A l'Arxiu Nacional es van transferir les diverses sèries documentals de gestió i explotació generades per l'arxiu de gestió del Gabinet del President en l'exercici del seu càrrec entre els anys 1980 i 2003.

Entre les sèries de gestió, el volum més representatiu correspon al grup d'afers externs, representació i protocol, pel fet de ser, aquesta, una de les principals activitats de la Presidència. També inclou sèries d'organització administrativa, legislació i assumptes jurídics, documentació generada per les relacions amb el Parlament, la Sindicatura de Comptes, el Síndic de Greuges o el Consell Consultiu, i les sèries produïdes per la gestió dels recursos econòmics i dels recursos humans de l'oficina.

Entre la documentació específica de l'activitat del Gabinet, les sèries més significatives són el grup corresponent a l'actuació de govern i la coordinació de polítiques, que inclou la documentació produïda per l'exercici de l'acció de govern, a Catalunya i a escala estatal, i les sèries generades per les relacions amb els partits polítics que no formen part del Govern o per la cooperació amb l'Església catòlica. Un altre grup documental important pel volum que té és el d'actuacions a l'exterior, en consonància amb la dedicació especial del mandat de Jordi Pujol a la projecció internacional de Catalunya, en el qual destaquen sèries com les derivades de les relacions amb consolats i ambaixades, catalanística internacional, relacions amb els casals a l'estranger o activitats a l'àmbit de la Mediterrània.

També té rellevància la documentació produïda per l'activitat de difusió de les polítiques i la realitat de Catalunya, especialment la sèrie d'actuacions i seguiment per a la normalització lingüística, i les sèries de gestió dels òrgans de govern, on s'inclouen les actes del Consell Executiu o les ordres del dia de les sessions del Govern. Finalment, amb caràcter més puntual, cal esmentar les sèries de reclamacions, queixes i demandes dels ciutadans vers la Generalitat i vers la resta d'administracions, així com la sèrie de seguiment d'assumptes electorals.

En el protocol de lliurament s'acordà que la consulta o reproducció dels documents es realitzaria de conformitat amb la Resolució del secretari general de la Presidència de data 1 de juliol de 2003. La Resolució especifica que «a manca d'una normativa pròpia sobre aquesta matèria i atesa

la naturalesa unipersonal del titular de la Presidència de la Generalitat, per a l'accés a aquesta documentació serà necessària l'autorització del president sortint durant un període de 24 anys des de la data de lliurament a l'ANC, i en cas de defunció del president sortint durant l'esmentat període caldrà l'autorització de la Comissió Nacional d'Accés, Avaluació i Tria Documental».

Per tant, la reserva de la documentació s'estendrà fins al 2027 i és important destacar que, en cas de defunció, és en la Comissió Nacional d'Accés, Avaluació i Tria en qui recau la responsabilitat i l'autoritat de permetre'n l'accés.

Fins avui, el fons té un volum de 255,30 metres lineals i hi ha hagut 6 ingressos de documentació compresos entre els anys 2003 i 2013.

En paral·lel a les negociacions per a l'ingrés del fons públic del president Pujol, es van iniciar les gestions perquè el seu fons personal també es pogués ingressar. Per al president Pujol era clar que dipositar el seu fons personal a l'Arxiu Nacional complementava l'estudi i el coneixement de tota la seva etapa política i «constitueix una aportació fonamental al país i a la seva memòria col·lectiva i que permetrà l'estudi i la reflexió, tant sobre el personatge com sobre els difícils anys de la lluita contra la dictadura i la construcció de la democràcia, alhora que informa sobre elements que configuren la identitat nacional».⁷

El 7 de juliol de 2003 es va signar el *Protocol de lliurament de la documentació constitutiva del Fons President Pujol*. La documentació es cedeix en comodat a l'ANC per un període de 30 anys. Durant aquest termini, el M. H. —o, en cas de successió, la persona a qui ell atribueixi aquest encàrrec en la seva disposició d'última voluntat— podrà retirar el fons documental cedit en comodat parcialment o totalment mitjançant una comunicació escrita al director. Un cop hagin passat els 30 anys, el comodat esdevindrà donació a la Generalitat. El M. H. es reserva el dret d'accés a aquests documents, la consulta i la reproducció per tercers; durant 30 anys només es podrà fer amb la seva autorització expressa i escrita o de la persona que ell designi. Un cop hagin transcorregut 30 anys de la data de lliurament, els documents seran d'accés lliure per als investigadors, llevat els de les sèries documentals de les quals el M. H. limiti l'accés per escrit durant un període superior a 30 anys.

El fons, de 50,80 metres lineals, és constituït per la documentació que ha anat generant i rebent en el transcurs de la seva activitat personal i com a líder polític en els difícils anys del franquisme, de la transició democràtica i els primers anys de la Generalitat restaurada. Entre la documentació personal destaca la relacionada amb la presó i el consell de guerra, la de la seva activitat professional, com ara els dossiers relatius a Banca Catalana i al Banc Industrial de Catalunya, i la de l'activitat política com a dirigent del partit de Convergència Democràtica de Catalunya.

El 21 abril de 2004, d'acord amb el contingut dels contractes de cessió de la documentació produïda pel M. H. Sr. Jordi Pujol, l'Arxiu Nacional dona d'alta en el registre oficial del centre dos fons independents: el Fons 670 *President Jordi Pujol (documentació institucional)*, que es gestiona des de l'Àrea de Fons de l'Administració (AFA), i el Fons 671 *President Pujol* gestionat per l'Àrea de Fons Històrics (AFH) —fons privats. El règim jurídic de l'ingrés (transferència i comodat) i les condicions d'accés i consulta dels dos fons són diferents.

El fons del President Maragall: ratificació del procediment per ingressar la documentació presidencial.

Igual que el seu predecessor, el president Maragall també va signar, el 15 de novembre de 2006, el *Protocol de lliurament de la documentació del Gabinet de la Presidència*, que es redactà amb els mateixos termes que l'anterior i seguint el mateix procediment utilitzat l'any 2003 per ingressar la documentació institucional del president Jordi Pujol. I val a dir que cap dels successors següents ha modificat els termes amb els quals es redactà aquest protocol. Per part de l'ANC, el protocol el signà el mateix dia 15 el seu director, el Sr. Josep M. Sans Travé, i, seguint el que s'hi estipula, la reserva de la documentació acabarà el 2030.

El 27 de novembre de 2006 l'Arxiu Central de la Presidència va transferir a l'ANC la documentació generada pel Gabinet del president Maragall entre 2003 i 2006. Aquest ingrés s'incorporà al registre de fons de l'ANC com a Fons 749 *President Pasqual Maragall (documentació institucional)*.

El seu volum és de 78 metres lineals i conté, entre d'altres, les sèries documentals de gestió i explotació de l'activitat política i administrativa del president. En destaca, pel volum que té, la documentació sobre relacions institucionals, tant amb els diferents departaments de la Generalitat, amb l'Administració local i amb l'Administració estatal, com amb el sector privat i particular, i també la documentació sobre actes protocol·laris (viatges, visites i inauguracions). Cal esmentar, també, el fet que inclou la documentació relacionada amb el procés d'elaboració i negociació de l'Estatut de Catalunya aprovat en referèndum el 18 de juny de 2006.

L'organització de la documentació ja venia establerta des del Gabinet, d'acord amb l'Arxiu Central de la Presidència i s'havia distingit prèviament entre arxiu administratiu i arxiu personal o, com ells l'anomenaren, arxiu reservat.

Pel que fa a la seva documentació personal, el president Maragall també la va voler transferir a l'ANC. En paraules del mateix president, «soc afortunat per, entre altres coses, haver tingut el privilegi d'ocupar dos dels càrrecs de més rellevància institucional del meu país. Aquest privilegi m'ha comportat molts drets i beneficis, però alhora molts deures i obligacions. Penso que una d'elles és llegar a les generacions futures el meu testimoni, ja que des de la meua posició sovint tan privilegiada podria aportar informació que ens ajudi a comprendre'ns millor».⁸

El 15 de novembre de 2006 es va signar el protocol de lliurament a l'ANC perquè pogués ingressar juntament amb la documentació institucional.

La major part de la documentació va ingressar el 24 d'octubre de 2006 d'acord amb el contracte de cessió en comodat per un termini de 30 anys, previ a la donació definitiva a la Generalitat de Catalunya. El comodat és vàlid per a tota la seva documentació que vagi ingressant progressivament. El fons està integrat a l'Àrea de Fons Històrics com a Fons 736 *President Pasqual Maragall i Mira*, amb un total aproximat de 80 de metres lineals.

La descripció de la documentació s'està duent a terme amb la col·laboració de l'Oficina del President Maragall. Segons l'arxiver Fidel Bellmunt,⁹ «el seu fons documental és un testimoni únic per a la interpretació de la història contemporània catalana, des del restabliment democràtic fins a la reforma de l'Estatut català del 2006. A més dels dos càrrecs més coneguts i rellevants, la trajectòria vital del personatge i les seves diverses ocupacions i interessos han generat un fons ampli, ric i divers».

El fons conté la documentació generada i aplegada en el decurs de la seva activitat personal i com a dirigent polític al llarg dels anys del franquisme, la transició democràtica i la democràcia. Entre la documentació personal destaca la relacionada amb els estudis universitaris i diversos plecs de correspondència amb moltes de les persones i entitats més representatives de la segona meitat del segle xx a Catalunya, Espanya i al món en general. L'obra publicada, esborranys i conferències ocupen una part molt important del fons. De la relacionada amb l'activitat política, en destaca la documentació dels partits PSC i PSOE (comissions executives, consells nacionals, campanyes electorals, etc.), així com la de Ciutadans pel Canvi.

El fons documental del President Montilla: l'ingrés normalitzat de la documentació presidencial

El 20 de desembre de 2010 es va signar el *Protocol de lliurament de la documentació constitutiva de l'arxiu del Gabinet de gestió del President* entre el M. H. Sr. José Montilla i el director de l'ANC, el Sr. Josep M. Sans Travé, pel qual s'ingressava la documentació del Gabinet del President del període 2006-2010. Seguint el protocol i la Resolució de l'1 de juliol de 2003, la consulta i l'accés s'han de fer mitjançant una sol·licitud a l'Oficina del President sortint i la reserva del fons s'entendrà fins el 2034.

El 22 de desembre de 2010, l'Arxiu Central del Departament de la Presidència ingressà la documentació a l'ANC i el fons es constituí com a Fons 967 *President Montilla (documentació institucional)*. Està format per 108,20 ml de documentació textual i publicacions. El mateix arxiu ingressà, també el 19 de gener de 2012, 4 unitats d'instal·lació, i el 5 de juny de 2019, 1 expedient per ser incorporat a la resta de la documentació.

El fons conté la documentació derivada de la gestió administrativa del Gabinet del President i la produïda per l'exercici de les funcions pròpies de la Presidència de la Generalitat entre 2006 i 2010. Cal destacar pel volum que té la correspondència tant emesa com rebuda i la documentació vinculada amb viatges, visites i actes protocol·laris del president. També cal fer esment de les sèries de relacions institucionals i la correspondència generada pel Servei d'Atenció a l'Administrat.

Pel que fa a la documentació privada del president, en ser un polític en actiu segueix utilitzant i retent comptes de les activitats dutes a terme anualment a l'Oficina del President Montilla, i tal com es recull en la memòria d'activitats de l'any 2020,¹⁰ «a més de l'arxiu administratiu, l'Oficina cataloga la documentació personal que genera el president [...] en el cas de l'arxiu del MHP queda organitzat en dues parts: una part d'arxiu electrònic i una part d'arxiu físic. Després d'un estudi de la documentació ja conservada i la de nou registre, tots dos arxius quedaran classificats mitjançant un "Quadre de classificació específic per al fons personal del MHP José Montilla Aguilera" i un altre "Quadre de classificació dels documents administratius" creat per la Subdirecció General d'Arxius de la Generalitat de Catalunya». La memòria també recull que cal entendre que l'Oficina és, amb caràcter general, una unitat administrativa del Departament de Presidència de la Generalitat de Catalunya, i hi són aplicables les normes i els procediments establerts per a l'Administració de la Generalitat.

El fons documental del President Mas: la transferència normalitzada de la documentació presidencial és una modalitat d'ingrés

El fons del president Mas va ingressar el 12 de juliol de 2017 per transferència de l'Arxiu Central Administratiu del Departament de la Presidència.

El protocol de lliurament se signà entre el M. H. Artur Mas i el director de l'Arxiu Nacional, el Sr. Francesc Balada, i s'acordà constituir el Fons 1235 *President Artur Mas i Gavarró (documentació institucional)*. El 22 de març de 2018 l'Arxiu Central del Departament de la Presidència lliurà 4 documents per ser incorporats a la resta de la documentació, i el 5 de juny de 2019 lliurà un contenidor amb 14 publicacions i 6 documents.

El fons, de 108,7 metres lineals, conté la documentació produïda per l'exercici de les funcions pròpies de la Presidència de la Generalitat entre el 27 de desembre de 2010 i l'11 de gener de 2016. Destaca, pel gran volum que té, la documentació vinculada a viatges, visites i actes protocol·laris del president. Juntament amb la documentació, s'ingressaren 2.457 publicacions.

Pel que fa a la documentació privada, igual que en el cas del seu predecessor, l'Oficina del President Mas segueix gestionant la documentació personal i elabora, d'acord amb la Llei 6/2003, de 22 d'abril, de l'estatut dels expresidents de la Generalitat (modificada per la Llei 11/2015, de 29 de juny), la memòria d'activitats anual, que s'ha de publicar al Portal de la Transparència de la Generalitat.

71

Futurs ingressos

Malgrat les vicissituds que han marcat el mandat del president Puigdemont i del president Torra, des de l'Arxiu Nacional s'espera ingressar la documentació pública del 130è i 131è presidents de la Generalitat, tal com s'ha fet amb la dels seus predecessors.

El tractament arxivístic dels fons

El traspàs de la informació

El primer ingrés documental es va fer l'any 2003, i per aquelles dates, el SIGEDA (Sistema de Gestió de la Documentació Administrativa), el programari utilitzat pel Departament de la Presidència, i el GANC (Gestió de l'Arxiu Nacional de Catalunya), l'aplicació usada per l'ANC, encara no es «parlaven». Tot i que la voluntat d'integració entre els dos sistemes va estar present des de l'inici del desenvolupament del GANC l'any 1994, no va ser fins al 2008 quan realment s'aconseguí el traspàs de dades entre les dues aplicacions.¹¹

Per tant, en les transferències del fons president Pujol i el fons president Maragall es van rebre els inventaris dels fons en suport paper, i no va ser fins que es va rebre la documentació del president Montilla que la descripció es va poder migrar d'un sistema a l'altre mitjançant el format d'intercanvi de dades (FiD). Alhora es van començar a rebre en format electrònic la resta d'instruments de descripció procedents del SIGEDA que teníem en paper.

El Format d'Intercanvi és el fitxer que permet aquesta interoperabilitat. Mitjançant una base de dades Access que disposa dels paràmetres que fa servir l'ANC, per tal de poder migrar després la informació a l'aplicació GANC, s'importen les dades en 24 camps: 3 de procedència, 7 de classificació, 1 de títol, 7 de dates, 2 de referència d'expedient, 1 de descripció, 1 d'observacions i 2 d'unitat d'instal·lació. Pel que fa a la NODAC, entre els 24 camps es consigna informació dels elements obligatoris: codi de referència, títol, dates, productor, volum i suport, autoria i dates. I hi pot haver informació dels elements opcionals: història arxivística, dades sobre l'ingrés, abast i contingut, i documentació relacionada. Aquesta descripció s'aplica als nivells d'unitat documental composta o simple i d'unitat d'instal·lació.

D'altra banda, des de l'Oficina del President Pujol s'utilitzava una base de dades en Oracle que permetia la descripció peça a peça amb uns camps i unes relacions propis i particulars. A més, al llarg dels 23 anys de mandat del president, la informació consignada en els camps i les relacions entre ells havia anat canviant i adaptant-se a les diferents necessitats que tenien de recuperació de la informació.

Des del primer moment es va voler conservar aquest instrument de descripció tan ric, però va comportar un treball molt llarg d'extracció de dades i de reproducció de les relacions entre les taules i els camps originals en una nova estructura que fos compatible amb el sistema informàtic de l'ANC. El resultat va ser el lliurament d'uns 40 fitxers Excel, les dades dels quals fou necessari revisar i processar per convertir-les en una taula única. Durant el procés es va disposar de l'ajuda del personal de l'Oficina del President i de l'equip informàtic del Departament de la Presidència, que van proporcionar informació sobre el contingut dels camps i assessorament tècnic informàtic. S'aconseguí, així, un catàleg provisional del fons a nivell d'unitat documental simple en una base de dades Access, amb un total de 216.072 registres informàtics.

72

Des de l'Oficina del President Maragall també van transferir 20 fitxers Excel amb la informació de l'aplicació que utilitzaven, i amb l'ajuda del personal de l'Oficina del President es van fer les equivalències entre sèries i unitats d'instal·lació i tot el processament informàtic per convertir-ho en un catàleg provisional del fons, a nivell d'unitat documental simple i en una base de dades Access, amb un total de 39.470 registres informàtics.

Aquest sistema d'informació l'han seguit utilitzant els diferents gabinets dels presidents. Actualment està desenvolupat en GESPRES i, a partir de l'experiència de la primera migració de dades amb el fons del president Pujol, s'ha normalitzat l'extracció de les dades i la transferència de l'instrument de descripció resultant a l'Arxiu Nacional.

Així, des de l'Oficina del President Montilla es va rebre el catàleg provisional del fons a nivell d'unitat documental simple en una base de dades Access, amb un total de 52.279 registres informàtics; i des de l'Oficina del president Mas, el catàleg de les sèries de correspondència també es transferí en una base de dades Access, amb un total de 52.187 registres informàtics.

Com a resultat de tot aquest traspàs d'informació, tots els fons disposen d'instruments de descripció en format electrònic i a dos nivells: la unitat d'instal·lació i la unitat documental simple.

La gestió dels fons: tractament documental i l'atenció de les consultes

Tal com es va acordar en la Resolució de 2003, la documentació es transfereix classificada i descrita segons les normes del Sistema general de gestió de la documentació administrativa de la Generalitat de Catalunya. En les primeres transferències vam rebre en un annex l'inventari en paper extret del SIGEDA, i actualment ja és possible rebre l'instrument de descripció en una base de dades Access amb els paràmetres de format d'intercanvi que fa servir l'Arxiu Nacional, per després poder migrar la informació a l'aplicació GANC. Un cop s'ha rebut la documentació, es comprova que les característiques genèriques de la sol·licitud d'ingrés siguin correctes; bàsicament es comproven el productor, la sèrie i les dates extremes de la documentació, i després, que l'instrument de descripció també sigui correcte.

L'Arxiu Nacional, a partir dels instruments de descripció que s'han lliurat, ha de dur a terme el tractament arxivístic necessari per adequar-lo a les característiques i els requisits tècnics del sistema d'informació de l'ANC. Actualment es disposa de 403.483 registres descriptius dels fons institucionals que s'han ingressat.

Registres descriptius

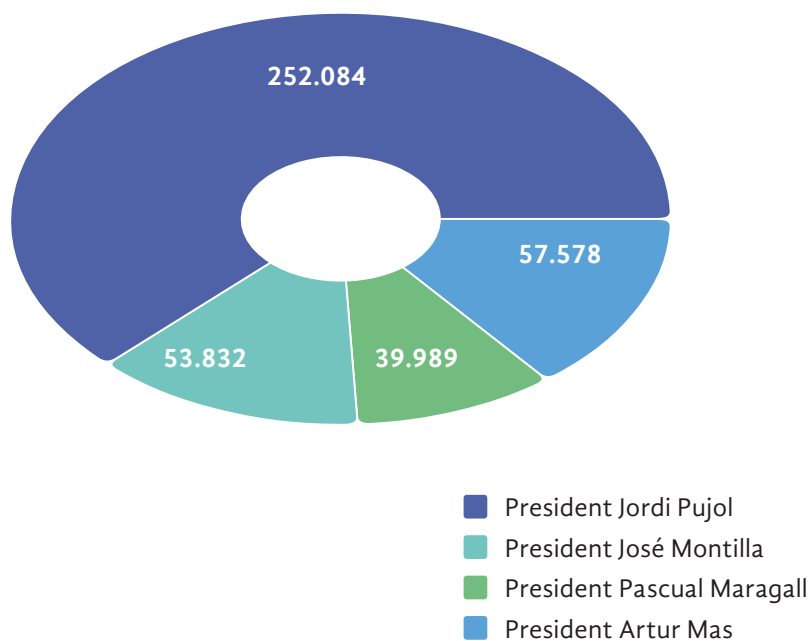

Figura 1. Dades del volum de registres descriptius de la documentació institucional (període 2003-2020).

La suma total de la documentació que s'ha ingressat entre tots els fons presidencials correspon a 558 metres lineals. En el gràfic següent es pot veure la distribució dels volums per a cada fons:

Metres lineals ingressats

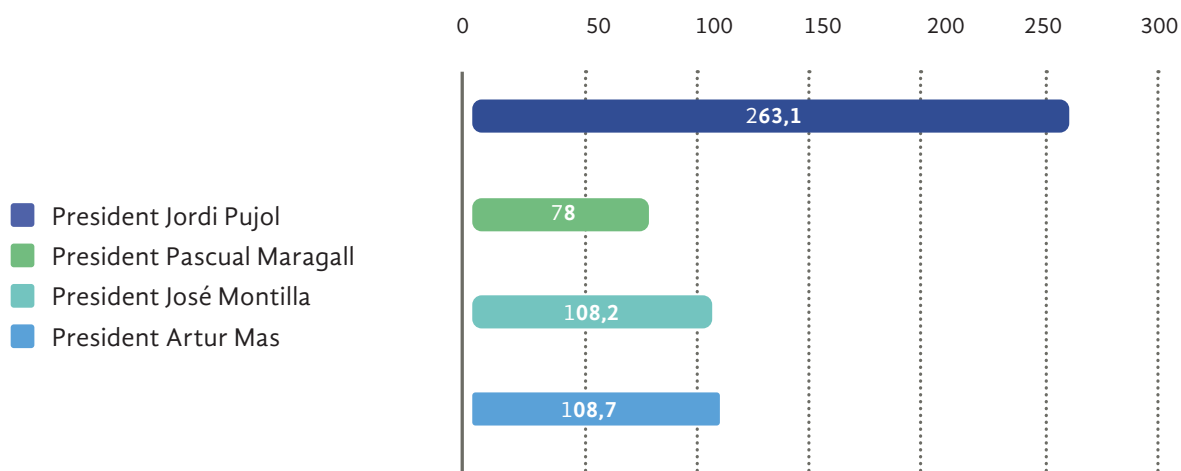

Figura 2. Total de metres lineals per a cada fons documental.

La documentació està organitzada segons el quadre de classificació corporatiu del Sistema general de gestió de la documentació administrativa de la Generalitat de Catalunya vigent en el moment de producció de la documentació, els principals grups de sèries del qual són els següents:

74

Grups de sèries derivades de la gestió administrativa:

G0002 Control i impuls de l'acció de govern

G0100 Organització administrativa

G0300 Afers externs, representació i protocol

G0400 Gestió dels recursos humans

G0600 Gestió dels recursos econòmics

G0700 Gestió dels béns mobles

G0750 Gestió dels béns immobles

G0800 Legislació i assumptes jurídics

Grups de sèries generades per l'exercici de les funcions pròpies del Departament de la Presidència:

P0001 Gestió dels òrgans de govern

P0100 Actuacions a l'exterior

P0050 Gestió de les comunicacions

P0200 Difusió de les polítiques i realitat de Catalunya

P0300 Difusió del patrimoni cultural de la Generalitat

P0700 Actuacions de govern i coordinació de polítiques

L'accés i la consulta de la documentació s'ha fet de conformitat amb la resolució del secretari general de la Presidència, d'1 de juliol de 2003, que fa necessària l'autorització del president sortint durant un període de 24 anys. Des del Servei d'Informació i Referència (SIR) i des de les àrees implicades s'han gestionat tant les consultes internes de servei a l'Administració (SAD), peticions que venen des de les oficines dels presidents i des de l'Arxiu Central de Presidència, com les consultes externes (SIR) procedents de particulars o entitats. Val a dir que la majoria d'autoritzacions d'accés han estat positives. S'han atès un total de 71 sol·licituds des del 2003.

Consultes de documentació

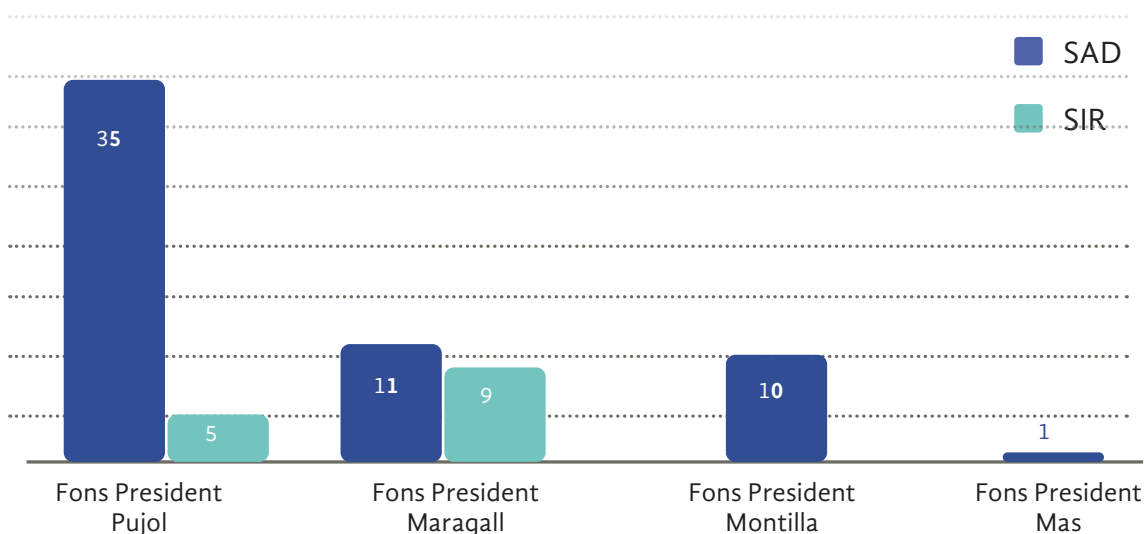

Figura 3. Volum de consultes segmentat per fons i tipus de consultes (2003-2020).

Pel que fa a la difusió, des de l'ANC s'ha treballat per fer accessibles des d'Arxius en Línia les guies de fons de la documentació institucional dels presidents i actualment s'està treballant per enllestir les guies dels fons personals del president Pujol i del president Maragall. També s'ha promogut el coneixement de la documentació dels presidents Macià i Companys. S'han elaborat guies i articles, i s'han publicat instruments de descripció i diferents recursos educatius, tant en format paper com electrònic, a més d'una gran quantitat de continguts per a les xarxes socials.

Visualització a Arxius en Línia dels Fons Presidencials

- » PRESIDENT ARTUR MAS (Documentació institucional)
- » PRESIDENT FRANCESC MACIÀ (documentació institucional)
- » PRESIDENT JORDI PUJOL (documentació institucional)
- » PRESIDENT JOSÉ MONTILLA (documentació institucional)
- » PRESIDENT LLUÍS COMPANYS (documentació institucional)
- » PRESIDENT PASQUAL MARAGALL (documentació institucional)

Arxiu Nacional de Catalunya
FONS ANC1-670 / PRESIDENT JORDI PUJOL (documentació institucional)
 Tipus de fons: Generalitat de Catalunya

Arxiu Nacional de Catalunya
FONS ANC1-749 / PRESIDENT PASQUAL MARAGALL (documentació institucional)
 Tipus de fons: Generalitat de Catalunya

Arxiu Nacional de Catalunya
FONS ANC1-967 / PRESIDENT JOSÉ MONTILLA (documentació institucional)
 Tipus de fons: Generalitat de Catalunya

Arxiu Nacional de Catalunya
FONS ANC1-1235 / PRESIDENT ARTUR MAS (Documentació institucional)
 Tipus de fons: Generalitat de Catalunya

Àrea d'identificació

Àrea de documentació relacionada

Àrea de context

Àrea de notes

Àrea de contingut i estructura

Àrea de control de la descripció

Àrea de condicions d'accés i ús

ÀREA D'IDENTIFICACIÓ

Codi de referència
 ANC1-1235

Nivell de descripció
 Fons

Data(es)
 Dates de creació i d'agregació: 2010-2016

Volum i suport
 108,7 m (663 arxivadors de documentació textual i 2.457 publicacions), paper

ÀREA DE CONTEXT

ÀREA DE CONTINGUT I ESTRUCTURA

ÀREA DE CONDICIONS D'ACCÉS I ÚS

ÀREA DE CONTROL DE LA DESCRIPCIÓ

76

Figura 4. Exemple de la visualització a Arxius en Línia de les Guies de Fons.

Documentació sobre el president Companys a l'Arxiu Nacional de Catalunya

Amb motiu del 80è aniversari de l'afusellament del president Lluís Companys, l'Arxiu Nacional de Catalunya destaca fons i sèries documentals per a l'estudi del personatge

15/10/2020 | 11:41

Lluís Companys atén els periodistes durant la crisi de govern de la Generalitat d'octubre de 1933. Barcelona, 2 d'octubre de 1933. ANC1-42-N-38730

Figura 5. Exemple d'una notícia elaborada al web de l'ANC.

En memòria del President Companys afusellat #AvuiFa 80 anys, la matinada del 15 d'octubre de 1940

Notícies relacionades

- Missatge del Govern alemany en el 50 aniversari de l'execució del president Companys
- L'expedient de responsabilitats polítiques contra el president Companys
- La correspondència del president Macià i Companys

Reptes de futur

Més enllà dels reptes tecnològics, el repte de futur serà com es pot preservar la memòria col·lectiva quan la informació és creada de manera distribuïda. La multiplicitat de formats i de canals que es fan servir actualment per generar la informació i les dades a partir de les quals es prenen les decisions de govern creix exponencialment. La solució de preservació de la documentació electrònica que és generada des del Gabinet de la Presidència serà la que s'acordi entre el Servei de Suport al Sistema d'Arxius de Catalunya de la Generalitat i l'Arxiu Nacional de Catalunya.

Tal com es reflexionava en l'article de Maria Utgés «La participació de l'Arxiu Nacional de Catalunya a la conferència *Documenting social processes and movements*, als Arxius Nacionals de Noruega»,¹² més enllà cal repensar si també seria necessari preservar les opinions i els diàlegs polítics que es produeixen fora de les vies de comunicació oficials, perquè les xarxes socials han esdevingut també un canal fonamental per al debat polític comunitari. Cal una reflexió prèvia de la naturalesa pública o privada d'aquesta informació i de l'autoritat legalment responsable de dur a terme el projecte.

Tot i que la Llei 10/2001 estableix què són documents públics, la distinció entre els documents privats i els documents que genera un president en l'exercici de govern és un debat obert en el nostre país. I és un debat que posa en relleu que el relat del present i del passat ja no està en mans exclusives dels arxius institucionals i dels criteris oficials per decidir què i com es preserva. Perquè el relat dels esdeveniments i la seva fiabilitat canviarà depenent d'allò que es conservi i com es faci.

NOTES

78

1 Decret 314/1980, de 28 de novembre, de creació de l'Arxiu Nacional de Catalunya, dependent del Departament de Cultura i Mitjans de Comunicació de la Generalitat de Catalunya. Diari Oficial de la Generalitat de Catalunya de 28.11.1980, núm.

107. <<https://portaldogc.gencat.cat/utillsEADOP/PDF/107/1210524.pdf>>.

2 Llei 10/2001, de 13 de juliol, d'arxius i documents. Diari Oficial de la Generalitat de Catalunya de 27.7.2001, núm. 3437. <<https://portaldogc.gencat.cat/utillsEADOP/PDF/3437/1438330.pdf>>.

3 Segons la disposició transitòria primera de la Llei 6/1985, de 26 d'abril, d'arxius, «la documentació política i l'administrativa de la Generalitat republicana que, per qualsevol títol, és en poder d'institucions públiques de Catalunya ha d'ésser lliurada a l'Arxiu Nacional de Catalunya o a l'arxiu històric comarcal designat pel Departament de Cultura per raons de la procedència del fons, atesa la legítima titularitat de la Generalitat sobre aquest fons. El Departament de Cultura ha de fer les gestions necessàries per a obtenir també la restitució i el lliurament a l'Arxiu Nacional de Catalunya de la documentació del mateix origen que es troba en institucions públiques de fora de Catalunya» (Diari Oficial de la Generalitat de Catalunya de 10.5.1985, núm. 536).

4 Ley 21/2005, de 17 de noviembre, de restitución a la Generalidad de Cataluña de los documentos incautados con motivo de la Guerra Civil custodiados en el Archivo General de la Guerra Civil Española y de creación

del Centro Documental de la Memoria Histórica. Boletín Oficial del Estado de 18.11.2005, núm. 276, p. 37723-37725. <<https://www.boe.es/buscar/pdf/2005/BOE-A-2005-18934-consolidado.pdf>>.

5 Decret 76/1996, de 5 de març, pel qual es regula el sistema general de gestió de la documentació administrativa i l'organització dels arxius de la Generalitat. Diari Oficial de la Generalitat de Catalunya d'11.03.1996, núm. 2180.

<https://anc.gencat.cat/web/content/anc/documents/arxiu/decret_76_1996.pdf>.

6 MATEU, Mercè; DOMINGO, Joan. «Anàlisi arxivística sobre l'organització i l'accés a la documentació dels alts càrrecs polítics». Lligall. Núm. 19 (2002), p. 89-123. <<https://www.raco.cat/index.php/lligall/article/view/339542>> .

7 SEN, Cristina. «Pujol lega su fondo documental al Arxiu Nacional». La Vanguardia, 20 de novembre de 2003, p. 16. <<http://hemeroteca.lavanguardia.com/edition.html?bd=20&bm=11&by=2003&x=21&y=11&page=2>> . [Consulta: 10, desembre, 2020].

8 MARAGALL, PASQUAL. «La cessió del meu fons documental a l'ANC». Arxiu Digital Pasqual Maragall, febrer de 2009. <https://arxiupmaragall.catalunyaeuropa.net/dia_internacional_arxius> . [Consulta: 10-12-2020].

9 BELLMUNT MONTAGUT, Fidel. «El fons documental del President Pasqual Maragall i Mira». Butlletí de

l'Arxiu Nacional de Catalunya. Núm. 22, febrer de 2009. <https://anc.gencat.cat/web/.content/anc/Butlletis_ANC/Butlletins/ANC22.pdf>.

10 OFICINA MONTILLA. «Memòria d'activitats 2019 Oficina de José Montilla». Març de 2020. <http://governobert.gencat.cat/web/.content/10_Transparencia/08_ElPresident_ElGovern/Expresidents/Memoria-Oficina_2019_president-Montilla.pdf>.

11 BERNAL I CERCÓS, Àngels. El traspàs del SIGEDA al GANC. La descripció de l'arxiu de gestió arriba a l'arxiu històric. ARXIUS. Butlletí de la Subdirecció General d'Arxius i Gestió Documental. Núm. 56, primavera-estiu de 2009, p. 3-6. <<http://continguts.cultura.gencat.cat/arxius/butlleti/hemeroteca/docs/arxius56.pdf>>.

12 UTGÉS VALLESPÍ, Maria. «La participació de l'Arxiu Nacional de Catalunya a la conferència Documenting social processes and movements, als arxius nacionals de Noruega». Butlletí de l'Arxiu Nacional de Catalunya. Núm. 54, octubre de 2019. <https://anc.gencat.cat/web/.content/anc/Butlletis_ANC/Butlletins/ANC54.pdf>.

RESUM

Sobre la base de les diferents normes i lleis d'arxius catalanes i de les responsabilitats que se'n deriven, l'Arxiu Nacional de Catalunya va començar a fer els passos necessaris per, d'una banda, recuperar la documentació dels presidents i de les institucions de govern i administració de la Generalitat republicana, i de l'altra, treballar per l'establiment d'acords per a l'ingrés dels fons públics dels presidents de la Generalitat restablerta un cop finalitzats els mandats respectius. Al llarg de l'article s'expliquen els diversos acords que s'han pres i el tractament documental que se n'ha fet un cop la documentació ha ingressat a l'Arxiu Nacional de Catalunya.

Paraules clau: arxius presidencials, Generalitat de Catalunya, restitució de documentació institucional, regulació dels ingressos, transparència

RESUMEN

Sobre la base de las distintas normas y leyes de archivos catalanas y de las responsabilidades que se derivan, el Archivo Nacional de Cataluña comenzó a dar los pasos necesarios para, por un lado, recuperar la documentación de los presidentes y de las instituciones de gobierno y administración de la Generalitat republicana, y por otro, trabajar por el establecimiento de acuerdos para el ingreso de los fondos públicos de los presidentes de la Generalitat restablecida una vez finalizados los mandatos respectivos. A lo largo del artículo se explican los diversos acuerdos que se han tomado y el tratamiento documental que se ha hecho una vez la documentación ha ingresado en el Archivo Nacional de Cataluña.

Palabras clave: archivos presidenciales, Generalitat de Cataluña, Generalidad, restitución de documentación institucional, regulación de los ingresos, transparencia

RÉSUMÉ

Sur la base des différentes réglementations et lois des archives catalanes et des responsabilités qui en découlent, les Archives nationales de Catalogne ont commencé à prendre les mesures nécessaires pour, d'une part, récupérer la documentation des présidents et des institutions de gouvernement et d'administration du Gouvernement de la Catalogne républicain, et d'autre part, d'œuvrer à l'établissement d'accords pour l'entrée des fonds publics des présidents du Gouvernement de la Catalogne rétabli une fois les mandats respectifs terminés. L'article explique les différents accords qui ont été conclus et le traitement documentaire qui en a été fait une fois que la documentation a été déposée aux Archives nationales de Catalogne.

80

Mots-clés : archives présidentielles, Gouvernement de la Catalogne, restitution de la documentation institutionnelle, régulation des revenus, transparence

ABSTRACT

Based on the different Catalan rules and laws on archives and the responsibilities that derive from them, the National Archive of Catalonia began to take the necessary steps to recover the records of the presidents and institutions of government and administration of the republican Government of Catalonia on the one hand, and to work for the establishment of agreements for the deposit of the public holdings of the presidents of the re-established Government of Catalonia at the end of their respective terms of office on the other. This article explains the various agreements reached and the treatment the records received once deposited in the National Archive of Catalonia.

Keywords: presidential records, Government of Catalonia, restitution of institutional records, deposit regulation, transparency

ILLI

GALLI

44